עין משפט נר מצוה

כח א מיי׳ פ"ד מהלכות סוטה הלכה יד:
כט ב מיי׳ שם הל׳ טו:
[ג מיי׳ פ"ג מהל׳ סוטה הל׳ כג]:

האומרת טמאה אני ושבאו לה עדים שהיא טמאה דאתו עדים אימת אילימא מקמי דתקדוש תיפוק לחולין אלא לבתר דקדוש אי אמרת בשלמא מים בודקין אותה אלמא בת מקדש ומקרב היא וכי קדוש מעיקרא שפיר קדוש ומשום הכי מנחתה נשרפת אלא אי אמרת אין המים בודקין אותה תיגלי מילתא למפרע דכי קדוש מעיקרא בטעות קדוש ותיפוק לחולין אמר רב יהודה מדיסקרתא כגון שזינתה בעזרה דכי קדוש מעיקרא שפיר קדוש מתקיף לה רב משרשיא והלא פירחי כהונה מלוין אותה שזינתה מפירחי כהונה עצמן רב אשי אמר כגון שנצרכה לנקביה דאטו פירחי כהונה בכיפה תלי לה רב פפא אמר לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקאמרת תיפוק לחולין מדרבנן גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול מתיב רב מרי [ה]נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותפדה משקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותשרף [ו][א]קדש הקומץ ולא הספיק להקריבו עד שמת הוא או עד שמתה היא הרי היא ככל המנחות ותשרף קרב הקומץ ולא הספיק לאכול שירים עד שמת הוא או עד שמתה היא הרי היא ככל המנחות ותאכל שעל הספק באת מתחילה כיפרה ספיקה והלכה לה באו לה עדים שהיא טמאה מנחתה נשרפת [ז][ב]נמצאו עדיה זוממין מנחתה חולין עדים זוממין קאמרת עדים זוממין קלא אית להו תניא כוותיה דרב ששת ולאו מטעמיה [ג]טהורה ולא שיש לה עדים במדינת הים וטהורה ולא שתלתה לה זכות היא ולא שישאו ויתנו בה [ד]מוזרות בלבנה ורבי שמעון נהי [ט]דוי"ו לא דריש והא איכא

יש

רש"י

האומרת טמאה אני. שהודתה לבית דין על קלקולה שהיו מאיימין עליה כדתני מתני׳[ה]: **מקמי דתקדוש.** בכלי שרת: **תיפוק לחולין.** כפדיון שלא היה קדושת הגוף אלא קדושת פה וכל המנחות נפדות כל זמן שלא קדשו בכלי[ו]: **אלא לבתר דקדוש.** דכלי שרת מקדשין את הראוי להם שלא לצאת עוד לחולין כדתנן[ז] כל הנוגע בהם יקדש וליקרב אינה ראויה שהרי אינה באה אלא להזכיר עונה של זו שתבדק והרי היא בדוקה ועומדת ולנדבה נמי לא חזיא להקריבה דמנחת שעורים אינה כשירה אלא לסוטה ולעומר: **אי אמרת בשלמא מים בודקין אותה.** אם שתתה עד שלא באו עדים אלמא בשעה שניתנה בכלי ראויה היתה לכלי שרת דההיא שעתא בת מיקדשא ומיקרב היא מספק כשאר מנחת סוטה הלכך כי קדיש בכלי שפיר קדיש ומשום הכי כי אתו עדים איפסלא מהקרבה מכאן ולהבא ולא נפקא לחולין ונשרפת: **אלא אי אמרת אין המים בודקין אותה.** הואיל ולא ליבדק עומדת ולא ראויה היא למנחה: **תיגלי מילתא למפרע.** דלא היתה ראויה לכלי ואין כלי שרת מקדשין אלא הראוי להם כדאמר בזבחים (דף פו.): **ותיפוק לחולין.** בלא פדיון שקדושת פה שלה וקדושת כלי שלה הכל בטעות שהיינו סבורים שהיא טעונה מנחה ואינו כן והקדש טעות אינו הקדש[ח]: **שזינתה בעזרה.** לאחר שקדשה בכלי ועל זנות זה באו העדים ולא על טומאה של סתירה ראשונה הילכך כי קדשה בכלי בת מקדש ומקרב הואי דלא הוו לה עדים: **שנצרכה לנקביה.** והניחוה והלכה וזינתה: **דאטו פרחי כהונה בכיפה.** של ראשה תלויים לה שלא תשמט מידם: **לעולם כדאמרינן מעיקרא.** כדהוה סלקא דעתיה ברישא שעל טומאת סתירה ראשונה באו ואפילו הכי לא קשיא לרב ששת דהא דקאמר דכיון דלא חזיא לקידוש תיפוק לחולין אין הכי נמי מדאורייתא יצאת לחולין ומדרבנן היא נשרפת לפי שאין הכל בקיאין בהלכות לידע שבשביל שהיו לה עדים לא היתה ראויה לקדש ואתו למימר מוציאין דבר שקידש בכלי שרת לחולין: **הרי היא ככל המנחות.** שנטמאו עד שלא קדשו בכלי ותפדה ויביא בדמיה את המנחה: **קדש הקומץ.** שקמצה ונתן הקומץ בכלי שרת קדש בקדושת קומץ שהמנחה טעונה ארבע עבודות כנגד ארבע עבודות של דם זבחים קמיצה מתוך כלי שרת כנגד שחיטה שהסכין של כלי שרת מקדש את הדם ומתן כלי להקדיש הקומץ בכלי שרת שני כנגד קבלת דם הולכה כנגד הולכה והקטרת הקומץ כנגד זריקת הדם: **שמת הוא.** ושוב אינה שותה דלמאן בעינן למשרייה: **הרי היא ככל המנחות.** שאירע בהן פסול בין קמילה להקטרה ותישרף למטה: **ולא הספיק.** כהן לאכול את השירים: **כיפרה.** מנחה זו את ספיקה. האי כפרה לאו כפרת עון הוא ולא הזכרת עון אלא כפרה הראויה לה קאמרינן שעשתה מנחה זו בשעת הקטרת קומלה כל מה שיש עליה לעשות שהרי נהכשר קרבנה יכלא וישקה אותה ותיבדק וכיון דנהכשר קרבנה שיריה נאכלין כל זמן שלא אירע בהן פסול בגופן: **באו לה עדים שהיא טמאה.** אמעיקרא קאי קודם הקטרה: **נמצאו עדיה זוממין.** עדי סתירתה שעל ידיהם באה לכך: **מנחתה חולין.** לא קדושת פה ולא קדושת כלי [ט]ואין מועלין בה דבטעות הוה. אלמא לא אמרינן תישרף מדרבנן כי נמצאו עדיה זוממין שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול וש"מ כי קתני באו לה עדים שהיא טמאה מנחתה נשרפת מדאורייתא קאמר דבת מקדש הואי: **קלא אית להו.** הכל יודעין שהקדישה בטעות: **כוותיה דרב ששת.** דאין המים בודקין סוטה שיש לה עדים: **ולא מטעמיה.** דועד אין בה דההוא לאו לספק סוטה מידריש אלא לסוטה ודאית בעד אחד אלא מקרא אחרינא נפקא: **טהורה.** ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע (במדבר ה) והוה ליה למיכתב ואם לא נטמאה ונקתה וגו׳ וטהורה היא לדרשה למידרש הכי טהורה נזרעה זרע ולא שניצולת מן המים מפני שהיו עדים בטומאתה: **וטהורה.** וי"ו יתירא למעוטי שתלתה לה זכות דבהא לא אמר קרא ונזרעה זרע: **היא.** ולא הניצולת מן המים על ידי שהיה קלקולה מפורסם לכל שכבר היו נושאות ונותנות בה לדבר בה: **מוזרות בלבנה.** נשים טוות בלבנה: **ופרכינן ורבי שמעון.** דאמר (לקמן כב.) אין זכות תולה נהי דוי"ו לא דריש מיהו יש לה עדים נפקא מקרא קשיא דאתה מוציא שם רע על הטהורות ויאמרו עדים היו להם:

לא

תוספות

כי קדוש מעיקרא שפיר קדוש משום הכי נשרפת. קשיא כיון דהוא היה מביא מנחתו עליה אמאי נשרפת מאי שנא מהא דתנן בפרק ד׳ [א] במסכת נזיר (דף כד:) האשה שנדרה בנזיר והפרישה את בהמתה בנזיר והיפר לה בעלה אם שלו היתה הבהמה תצא ותרעה בעדר ואם שלה היתה הבהמה תמות ואע"ג דבשעת הקדש הוה בת מקדש דקי"ל דבעל מיגז גייז ואפ"ה אמר כיון דמשלו היתה תצא ותרעה בעדר דנפקא לחולין ותנן נמי התם בפרק בית שמאי (שם דף לג.) מי שנדר בנזיר והלך להביא בהמתו[ב] אם עד שלא נגנבה בהמה נדר הרי הוא נזיר ואם משנגנבה בהמה נדר אינו נזיר והכי נמי הוו עדים בעולם קודם הקדש ולאו אדעתא דהכי הקדיש [ה] ועוד אמאי נשרפת כיון דקי"ל כבית הלל דאמרי בפרק יש מותרין (כ"ב דף קכ:) ובפרק ב"ש במסכת נזיר (דף לא:) דיש שאלה להקדש למה אינו נשאל עליה ותצא לחולין: **דכי קדוש** מעיקרא בטעות קדוש. ואין להקשות והא אשם תלוי אע"ג דכי קדוש מעיקרא בטעות קדוש דלא חזי לכפר מידי היכא דלא חטא ואפ"ה תנן בפרק בתרא דכריתות (דף כג:) המביא אשם תלוי ונודע שלא חטא ירעה עד שיסתאב דהא מפרש התם טעמא משום דלבו נוקפו גמר ומקדיש: **גזירה** שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחולין. ואי תקשה כל הני דתנן תצא ותרעה בעדר נגזור שמא יאמרו מוציאין מקדושת הגוף לחולין תריץ התם לא מוכחא מילתא וליכא היכירא בין קדושת פה לקדושת הגוף ויאמר קדושת הפה היה אבל הכא איכא היכירא בין קדושת הפה לקדושת כלי שרת ול"ע בפרק שתי מדות (מנחות דף ג.) ובפרק התודה (שם דף עט:): **קרב** הקומץ ולא הספיק כו׳. נראה דהוא הדין אם קרב הקומץ ובאו עדים שנטמאה דאמר נמי כיפרה ספיקה דהכי אמר בפרק בתרא דכריתות (דף כו:) גבי חטאת העוף הבא על הספק אם [ג] משמילה דמו נודע לה שילדה אסורה אפילו בהנאה שעל הספק באת כיפרה ספיקה: **נמצאו** עדים זוממין. נראה [ד] דאקדשה בכלי קאי וקודם קמילה דלאחר הקמילה איכא איסורא דרבנן ונשרפת דמוקמינן נמי התם הא דתנן משנמלקה נודע לה הרי זו תקבר בנודע לה שלא ילדה וכדין הוא דמותרת בהנאה ומאי טעמא תקבר מדרבנן: **וטהורה** ולא שתולה לה זכות. מהכא משמע דבעלה מותר בה לאלתר ולא אמרי׳ ימתין עד שלש שנים שמא זכות תלתה לה דאם היה אסור בה היכי הוה מצינו למיקרי בה ונקתה ונזרעה זרע וכן הראני רבי בירושלמי ונקה האיש מעון [ה] אינה חושש שמא תלה זכות ואתיא כמ"ד הזכות תולה ואינה ניכרת:

יש

תוספות שאנץ

שהדי שקרי ניהו והאי דלא בדקי לה מיא משום דשמא בעלה בא עליה בדרך דאין המים בודקין אותה. והשיב לו ר"ת תשובתך בצדך דמשני רב יוסף דאימר זכות תלה לה. וה"ה דבא עליה בדרך דתולה ואפילו לרב ששת דפליג עליה ואמר דאין זכות תולה לה ליכא למיחש שמא בא עליה לא מיבעיא לרבנן דאמרי מוסרין לה שני תלמידי חכמים שלא בא עליה דליכא למיחש להכי אלא אפי׳ לר׳ יהודה דאמר דאפי׳ בעלה נאמן עליה בדרך ליכא למיחש דאטו בשופטני עסקי׳ שאינו מנוקה מעון שבא עליה בדרך ואחר כך משקה אותה אלא לאו ש"מ ליכא למיחש להכי. ותדע דא"כ לר׳ שמעון אתה מוציא לעז על הטהורות ששתו שיאמרו טמאות היו אלא שבעליהן באו עליהן בדרך דליכא למימר דר׳ שמעון סבר דכמו דזכות לא תלינן עדות נמי לא תלינן דהא כיון [א] דמקרא נפקא לן דאין המים בודקין אשתו כשבא עליה בדרך תלינן דלא פליג ר׳ שמעון אקרא וה"נ משמע לקמן דפרכי׳ ליה לר׳ שמעון והא איכא עדים במדינת הים ומשני עדות דמדינת הים לא שכיח ואמאי לא קאמר עדים במדינת הים לא תלו אלא ש"מ דסבירא ליה [ב] כיון דתלו בקרא [ג] ומה שאמר בעון בניו ובנותיו של אדם אין המים בודקין הים לא שכיח ואמאי לא קאמר עדים במדינת הים. לחוש שמתנונה כפרפי׳ ועוד דלקמן אמרי׳ דאין זה מן התורה אלא דברי קבלה שהתקין ריב"ז מלהקנות מפני שרבו המנאפין ומייתי קרא מדברי קבלה. רב ששת סבר לא פליגי רבנן עליה דרבי במתנוונה דכי פליגי רבנן בסוף שהיא מתה באותה מיתה לחוד אבל במתנוונה לא אפלוג דכל מי שזכות תולה מתנוונה היא וזו הואיל ולא מתנוונה לא תלה לה זכות אלא שאינה ראויה ליבדק כלל משום עדים. ורב יוסף סבר ראויה ליבדק משום עדים רק דהזכות תלה לה ואי משום דלא מתנוונה הא מני רבנן היא דאמרי רבנן זכות תולה לה ולא איירי במתנוונה כלל דקסברי לא היתה מתנוונה. ואלו שמנחותיהן נשרפות מנחת קנאות עשירית האיפה קמח שעורים נשרפות למטה דבית הדשן:

א) עי׳ רש"י לקמן ריש דף ז׳ ד"ה לא שכיחא.

ב) נראה דצ"ל כיון דמפיק נקרא תלינן ומה שאמר וכו׳.

ג) אולי צ"ל והאי דלא אמר דלא בדקי לה מיא משום עון בניו ובנותיו ר"ל משום דלא שכיח וכמו דאמר לקמן (דף ז) לענין עדים במדה"י ועוד דל"כ הוי מתנוונה כדפרי׳ לקמן בסמוך.

מסורת הש"ס

א) לקמן כב: [תוספתא פ"ב], ב) כריתות כד., ג) [בתוספות לקמן כ. ד"ה דומה וכו׳ תמצא פירוש על מלה זו], ד) [עי׳ תוספות סנהדרין יח. ד"ה ור"ס], ה) [לקמן ז.], ו) [מנחות ק:], ז) [זבחים פז.], ח) [ערכין כג.], ט) גי׳ רש"ל מועלת בה דבטעות הוי,

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס׳ ד"ה כי וכו׳ דמסכת נזיר וכו׳ את בהמתה ואח"כ היפר לה בעלה: (ב) בא"ד להביא בהמתו ומצאה שנגנבה אם עד שלא וכו׳ והבא נמי: (ג) ד"ה קרב וכו׳ הבא על הספק אם משנמלקה נודע לה שלא ילדה אסורה וכו׳ באת מתחלתה כיפרה ספיקה והלכה לה הס"ד: (ד) ד"ה נמצאו וכו׳ נראה דקאי אקדשה בכלי וקודם וכו׳ דתנן אם משנמלקה: (ה) ד"ה וטהורה וכו׳ אינו חושש:

◆

גליון הש"ס

גמ׳ קדש הקומץ וכו׳. עי׳ לקמן דף כג ע"ב תד"ה אלו: תוס׳ ד"ה כי קדוש כו׳ ועוד כו׳. עיין מל"מ פ"א ה"ד מהל׳ מעה"ק:

◆

מוסף רש"י

הרי היא ככל המנחות. שנטמאו עד שלא קדשה בכלי. ותפדה. ותצא לחולין ומהמעות יקנה אחרת. ותשרף. שקדשה קדושת הגוף ואינה יוצאה עוד לחולין (לקמן כב.). נמצאו עדיה זוממין. אותן שאמרו שנסתרה עם האיש (כריתות כד.).